

**Ўзбекстан Республикасы Жоқары ҳәм орта арнаўлы билим  
министрлиги**

**Бердақ атындағы Қарақалпақ мәмлекетлик университети**

**Филология факультети**

**Немис филологиясы кафедрасы**

**Немис филологиясы бөлими 3-курс студенти**

**КАМАЛОВА СВЕТА**

**«Инфинитивтиң қолланылыўы» *атамасындағы***

**РЕФЕРАТ**

**Қабыллаўшы:**

**проф. Курбанбаев А.**

**НӨКИС-2014**

## **Реже:**

1. Кирисиў
2. Тийкары бөлим
3. Жуўмақ
4. Пайдаланылған әдебиятлар

Инфинитив хәм феѝиллик хәм атаўышлық қәсийетлерге ийе. Оларды биз баян етейик. Енди болса инфинитивтиң қолланылыўы туўралы өз пикиримизди билдирмекшимиз.

Соны айтыў орынлы көпшилик жағдайларда инфинитив дегенде инфинитив I нәзерде тутылады. Өйткени ол инфинитив формаларының да, улыўма феѝиллердиң де тийкарғы формасы есапланады. Ал оның қалған формалары болса феѝил мәҳәллериниң аналитик формасын жасаўда қолланылады.

Алды менен саны айтыў керек инфинитив көпшилик жағдайда zu-жанапайы менен де, гейде оларсыз да қолланылады. Zu-жанапайы гәпте әдетте феѝилден алдын турып қолланылады` Er furchtete sich davor, etwas zu sagen. (Märchen). Wir haben beschlossen, in der nächsten Woche einen Ausflug zu machen.

Егер де феѝилде ажыралы7шы префикс болса zu-жанапайы феѝилди4 тббири менен ажыралы7шы префикс аралы2ында турады, ал Зоспа феѝил болса еки коммпонентти4 арасында жайласады` Grossmutter beginnt den tisch aufzuraumen.

Und sie zwang die beiden Männer durch ihren Blick, sie anzusehen. (B. Uhse. Die Patrioten).

Zu-жанапайы инфинитив II менен де Золланылады. Marat freute sich diesen Artikel gelesen zu haben.

Doktor Muller war froh an diesem Tag um 2 Uhr in Moskau angekommen zu sein.

Мысалда к5ринип тур2анындай инфинитив II менен Золлан2анда zu-жанапайы партицип II формасы менен haben-ямаса sein ж1рдемши фейиллерини4 ортасында турады.

Айрым грамматикаларда<sup>q</sup> Золланылы7ы бойынша инфинитивти 21резли 81м 21резсиз инфинитив (Der abhängige Infinitiv und der unabhängige infinitiv) деп екиге б5лип Зойылады. Бундай б5лини7 олардан г1пте атЗарып келету2н функцияларына келип таЗалады.

q. "1резсиз инфинитив г1пте басла7ыш 7азыйпасын атЗарып zu-жанапайы ямаса zu- жанапайысыз т6рде Золланылы7ы м6мкин. Егер инфинитив г1пти4 басында келсе zu- жанапайысыз Золланылады. Бундай 7аЗытта инфинитив ке4еймеген жа2дайда, баянла7ышты4 алдында турады`

Der krieg kommt schon, wenn man einfach nichts gegen ihn tut. Nicht angreifen, beweist nichts. (H. Mann. Publizistische schriften).

Rauchen ist verboten. Rauchen ist schädlich für die Gesundheit des Menschen. Schweigen ist gold, sprechen ist silber. Turnen macht den Menschen gesund.

Егер инфинитив ке4ейтилген формада келсе, zu-жанапайы Золланылады.

«Aber die zu vergessen, ist wirklich nicht leicht», sagte Peter Willkamp. (B. Uhse. Die Patrioten).

Sie waren beide froh: am Abend zu den Burgers zu gehen, war eine vergnügliche Aussicht. (A. Seghers. Die Toten bleiben jung).

Егер инфинитив басла7ыш уазыйпасында келип г1пте баянла7ыштан со4 турсада zu-жанапайы менен Золланылады.<sup>w)</sup>

sie waren wochen lang stolz auf die Gruppe gewesen. Aber die Mutter sagte von Anfang an, besser als so etwas in der Hitlerjugend zu gründen sei doch, mit allen Mitteln fern von der Hitlerjugend zu bleiben. Je mehr Familien sich weigerten, desto leichter sei es dann für den einzelnen, sich zu weigern. (A. Seghers. Die Toten bleiben jung).

Егер инфинитив баслағыш пенен, 1-птің екінші дәрежелі аңласы яки «es» алмасыменен басланса, инфинитив 1-птің аңырында zu-жанапайы менен келеді:

Es war sehr schwer, von der Heimat zu scheiden. (Usbekische Marchen).

Es ist nicht weise, einem Padischah und Zowen nahe zu kommen. (Usbekische Marchen).

Es war vielmehr geboten, zu beweisen.

Ғәресиз инфинитив буйрық, тилек, өтініш мәнілерін аңлататуғын бір ағзалы гәплерде келгенде zu-жанапайы қолланылмайды:

Eintreten! Weitergehen. (Arnold Zweig)

Aufstehen! Die Musik aufhören!

Stil arbeiten.

в. 1-ғәресиз инфинитив 1-пте Зоспа фәйил баянлағышының бір бәлеги 8-м толызлағыш, анызлағыш, пысызлағыш 7-азыйпаларын аңзарып келеді. Ондай жағдайларда инфинитив zu-жанапайы менен ямаса олсызда Золланығы мүмкіншилигине ийе. 1-ғәресиз инфинитив 5-мендеги жағдайларда zu-жанапайысыз Золланылады:

қ) Модаль фәйиллер менен келгенде. Бундай жағдайда инфинитив гәптің кейнинде турады:

Einige Zeit danach wollten schneeweißchen und Rosenrotb ein Gericht Tische angeln. (Die wahren Marchen Bruder Grimm).

Ich will nicht arm sein, so einfach geht das nicht. Da müssen erst alle kafitalisten verschwinden. (E. Paschke. Des Fliegers Frau).

Ich kann verbote nicht leiden. (ebendo).

«Sie müssen mir schon verzeihen» sagte Orlow, über die Zeitungen gebeugt «Beim kaffeetrinken zu lesen ist eine eingefleischte Andewohnheit von mir». Aber ich kann zwei Dinde zeigleich tun-lesen und zuhören. (A. Tschechow. Erzählung eines Unbekannten).

w) haben, heißen, nennen, bleiben **фейиллеринен кейин тур2ан (г1пти4 изинде) инфинитив.**

An der Weggabelung blieb sie stehen. (A. Seghers. Die Toten bleiben jung).

Er hat da vor seiner Baracke Baume stehen. (elenda).

Nennst du das arbeiten?

Es heitßt jaten.

e) Немис тилинде accusativus cum infinitivo деген айры3ша бир конструкция бар. Бундай конструкция sehen, horen, fuhlen, spuren **фейиллери менен жасалады. Оны4 солай деп айтылы7ына себеп тийкар2ы ба2дар аккузативтеги с5зге Заратыл2ан болады. Бул конструкцияда zu-жанапайы Золланылмайды`**

Das sah er den Gartner Gulrscher daher kommen. (A. Segers).

Ich hore die Großmutter Eier in der Pfanne schlagen. (E. Strittmatter. Tinko).

...und sie fuhlte das Blut durch ihrem korper kreisen. (B. Uhse. Die Patrioten).

Ich hore jemand singen. Ich sehe die Kinder im Hof spielen.

Жоқарыдағы гәптерде инфинитив толықлауыш ұазыйпасын атқарып турыпты.

r) Немис тилинде gehen, fahren, kommen, laufen, eilen фейиллири менен инфинитив zu-жанапайысыз қолланылады. Бундай фейиллер өтимсиз фейиллер болып барлығы да хәрекетти, бир жерден екінши жерге, орынға көшиўди аңлатады. Ондай гәптерде инфинитив махсет пысықлауышы хызметин атқарады:

Sie ehen die Buhne besichtigen.

Die Mutter geht zum Markt Ein kafe machen.

Eines Tages kommt Zehrer kern mich besuchen. (E. Strittmatter. Tinko).

Der Bruder fuhr studieren.

Das Madchen ging aus dem Brunnen Wasser holen.

Er kommt dich abholen.

t) lehren, lernen, helfen фейиллеринен кейин, егер инфинитив ке4ейтилмеген болса zu-жанапайы Золланылмайды.

Er lernt schwimmen.

Der Traimer lernt Jungen schwimmen.

Er hilft seiner Frau kochen.

Егер де инфинитив ке4ейип фейилди4 5згери7ши формасы менен инфинитив аралы2ында бир нешше с5злер тур2ан болса zu-жанапайы Золланы7да м6мкин. Бундай жа2дайда zu-жанапайы еки фейилди байланыстыры7 ушын Золланылады`

Helfen Sie mir bitte, das Auto blank (zu) putzen.

Сондай ақ, қолланылмауы да мүмкин:

Gut, daß er mir das Auto so blank putzen half.

\*1тте фейиллер аралы2ында2ы аралы3 блкен, Зашы3 бол2ан жа2дайда да zu-жанапайыны4 Золланылма7ы м6мкин, деп жазады германист илимпаз Е. Шендельс 5зини4 «Deutsche Grammatik» деген мийнетинде. Оны төмендеги Х. Хайнениң шығармасынан алынған мысал менен тастыйқлайды:

Ich kleiner Junge hing an ihm wie eine klette und half ihm seine Knöpfe spiegelblank putzen und seine Weste mit Kreide weiß. (H. Heine, Ideen).

Ғәрезли инфинитив zu-жанапайы менен төмендеги жағдайларда қолланады:

q) Ис-81рекетти4 басланы7ын, да7ам ети7ин, сондай-а3 т1кирарланы7ын а4латы7шы anfangen, beginnen, aufh0ren, fortsetzen, dauern, fortfahren, pflegen фейиллери менен келгенде`

Franz fing sofort an, sein Zeug zusammen zu packen. (A. Seghers. Die Toten bleiben jung).

Da begannen alle drei bitterlich zu weinen.

Der Mann fuhr fort, sie unverwandt anzusehen. (A. Seghers. Das selbe Werk).

w) Haben, sein scheinen, wissen, glauben, verstehen, vermogen фейиллери менен келгенде. Бул фейиллер инфинитив пенен келгенде көбинесе модаль ямаса басқа мәнини аңлатады. Мысалға, verstehen фейилиниң тийкарғы мәниси түсиниў есапланады:

Der Student hat die Frage des Professors gut verstanden, aber die Antwort war schwer.

Ich verstehe Sie nicht, warum wollen Sie gerade heute abfahren.

Бирақ бул фейил (verstehe) контекстте басқа фейилдің инфинитив формасы менен қолланғанда тийкарғы мәни өзгерип. қоллаў «қолланыў», «ислетиў», «еплей алыў» сыяқлы мәниледі аңлатады.

Unsere Kolchosbauern verstehen es jetzt die neuesten Errungenschaften der biologischen Wissenschaft praktisch anzuwenden.

Haben 81m sein фейиллери инфинитив пенен келип модаль м1нисин билдиреди. Олар з1р6рли (die Notwendigkeit), м6мкиншилиқ (die Möglichkeit) м1нилерин а4латады.

Haben+zu+Infinitiv актив мәниге ийе болып, ис-хәрекеттің баслаўыш (шахс) тәрәпинен орынланатуғынлығын билдиреди: Der hat nichts zu lachen. (A. Sehers. Die Toten bleiben jung). Endlich, Genossen, habe ich die Mitteilung zu machen. (I. Ehrenburg). Ich habe heute viel zu tun. Was hast du heute zu tun?

Бул конструкциясы модаль фейил жәрдемінде бериўге болады оның мәнисин демекшимиз-ол ўақтында zu қолланбайды, müssen модаль фейили арқалы бериледи.

Der muß nicht lachen.

...ich muß die Mitteilung machen.

Ich muß viel tun? Was mußt du heute tun?

Sein+zu+infinitiv конструкциясы пассивм1ниге ийе. Өйткени конструкцияда ис хәрекетти орынлаўшы шахс көрсетилмейди ол хәтте белгисиз болады. Ис хәрекет баслаўышқа бағдарланған болады:

Es ist nicht mehr zu andern.

Diese Übung ist setriftlich zu machen.

Dieser Artikel ist zu Hause zu übersetzen.

Бул г1плерди активке айландыр2анымызда шахсы белгисиз «man» алмасы2ы 81м модаль фейил ж1рдемінде 1мелге асады` Man kann nichts anderen.

Man muß diese Übung schriftlich machen.

Man muß diesen Artikel zu Hause übersetzen.

Scheinen 81м glauben фейиллери инфинитив пенен келгенде (Золланылады) шамала7, болжа7, г6ман м1нилерин билдиреди. Бундайда scheinen фейили с5йле7шини4, ал glauben болса субъектти4 баян етилген пикирге бол2ан Затынасын а4латады. Бул фейиллер инфинитив I менен Золлан2анда болжа7, шамала7 м1нилерини4 81зирги м181лге, ал инфинитив II менен Золланыл2анда оларды4 5ткен м181лге тийисли екенлигин к5рсетеди`

Er schien zu überlegen.

Sie glaubte den Schritten des Jungen zu hören, da er jetzt kommen mußte, ...(A. Seghers).

Sie schien alles vergessen zu haben.

Ich glaubte dieses Buch gelesen zu haben.

Мысаллардан к5ринип тур2анындай инфинитив II менен Золлан2анда scheinen, glauben фейиллерини4 5злери де 5ткен м181лде турады.

Brauchen фейили инфинитив пенен келгенде з1р6рликте (die Notwendigkeit) а4латады. Бундай гәплерде көпшилик жағдайларда бийкарлаўшы элементлер қолланылады:

Wir brauchen es nicht abzuschaffen.

«Da brauchts du gar nicht ubelzunehmen», sagte Peter wittkamp nach einer Weile.  
(B. Uhse. Die Patrioten).

Verstehen, vermOgen, wissen фейиллери, Золынан кели7шилик  
м1нилеринбилдиреди, 1лбетте инфинитив пенен Золлан2анда-

Ich vermag hier nichts zu machen.

Er weiss sie zu hand haben. (A. Seghers).

Er versteht den Wagen zu fahren.

Немис тилинде behaufen, bitten, sich ernernn, erlauben, sich freuen, raten,  
hoften, beschliessen, verbieten, versprechen, vergehen, empfehlen сыя3лы  
фейиллерден со4, сондай-а3 bereit, begerieg, fahig, froh, stolz, erschtaunt  
сыя3лы придикатив 7азыйпасында2ы келбетликлерден кейин  
келген инфинитив zu-жанапайы менен Золланылады`

..., dann begschloß er zum Fluß zu gehen. (J. Ehrenburg) .

Der Mann versprach alles zu tun, ...(Bruder Grimm).

Man hat ihr in Moskau geraten, Gesang zu studieren. (J. Ehrenburg).

Ich bin froh, dich zu treffen.

Er ist fahig, die Sprache im Laufe von zwei Jahren zu beherrschen.

Frau versprach einige Tage zu Hause zu bleiben, nur im nachsten Monat zum Arzt zu gehen.

Ich bin fahig alles zu erleben.

Инфинитив аны3ла7ыш болып келгенде 81мийше zu-жанапайы  
менен Золланады айырым абстракт м1нидеги атлы3лардан кейин  
турады` die Absicht, der Auftrag, der Befehl, die Selegenheit, die Genehmigung,  
die Freude, die Lust, der Wunsch, die MOglichkeit, der Versuch u. a.

Zum erstenmal hatte er keine Lust, an die Arbeit zu gehen, aber später hat er sich daran gewohnt, früh aufzustehen, das Frühstück selbst zuzubereiten, die Kleider zu waschen und zu bügeln.

Jetzt hatte Franz den brennenden Wunsch, ihm mitten ins Gesicht zu schlagen. (A. Sehers).

Es gibt viele Möglichkeiten, sich nützlich zu machen. (B. Ushe. Die Patristen).

Ich bekam den Auftrag, einen Artikel für unsere Zeitung vorzubereiten.

Die Studenten der Gruppe haben Wunsch das Museum zu besuchen.

ЖоЗарыда биз билдири7ши gehen, laufen, kommen, eilen  
фейиллеринен кейин келген инфинитив zu-жанапайысыз  
Золланылады, деп к5рсеткен 81м о2ан тийисли мысаллар  
келтирилген еди. Бира3 та Е. Шендельсти4 жоЗарыда аты атал2ан  
мийнетинде жазылы7ы бойынша, егер инфинитив г1пте  
ажыратыл2ан б5лек болып келсе, бул 7а3ытта сол фейиллер менен  
инфинитив арасында2ы аралы3 та2ы да узаяды, ажыратыл2ан б5лек  
бтир менен айырылып турады 81м инфинитив zu-жанапайы менен  
Золланылады.<sup>q)</sup>

Ich komme dich abholen.

Ich komme heute abend, dich ins Teater abzuholen.

Гәплердин бир иншисинде zu қолланылмаған, қалған екеуінде  
болса бар. Бул болса жоқарыдағы пикирге дәлил бола алады.

Тап усы пикирге lernen, lehrt, helfen фейиллерине де тийисли:

Er hat gelrnt, geduldig zu sein. Алдынғы түрінде болса:

Er lernte geduldig.

Man hat ihm geholfen, sich zu den Prüfungen vorzubereiten.

Бул дегени айырымланган инфинитив 81мийше zu жанапайы менен 3олланылады.

Als сөзинен соң келген инфинитив zu жанапайы менен де, олсыз да қолланылыуы мүмкин.

Lieber alles genau durchdenken, als einen leeren Streit (zu) beginnen.

Немис тилинде auf etwas zu sprechen kommen деген бирикпе болып, онда kommen кейи 53 м1нисинде емес. Балким аўыспалы мәниде қолланылады. Бундай конструкциясы бар гәплерде инфинитив zu жанапайы менен қолланылады:

Wir kamen auf den Sport zu sprechen. Биз спорт туўралы сөйлестик.

Инфинитив топарлары.

Немис тилинде инфинитив топарлары болып оларды айырым уақыялары инфинитив конструкциялар да жүритиледи. Бул жағдай инфинитивтеги фейилдің валенлилиги бойынша өз топарын кеңейтиў, басқа сөзлер менен өз қатарын толықтырыў нәтийжесинде пайда болады. Олбаянлаўыштан бөлекленеди, айырымланады, еркин пысықлаўыш ретинде гәпте қолланылады. Инфинитив өз алдына рамкалы констукцияны пайда етеди. Рамкалы конструкция болса инфинитивке тийисли болған сөзлердің барлығын өз ишине қамтып алады. Инфинитив топарлары гәпте тийкарынан пысықлаўыштың ҳәр түрли уазыйпасын атқарып келеди.

Хәзирги немис тилинде инфинитив топарларының үш түри белгили, олардың жоқарыда айтылған инфинитивтен парқы олардың барлығы айрымланған, ҳәр бири өз алдына жанапай сөзлердің қатнасыўы менен жасалады. Олар төмендегилер:

1. Um ... zu + Infinitiv;
2. ohne ... zu + Infinitiv;
3. statt (anstatt) ... + Infinitiv.

Um ... zu + Infinitiv конструкциясы жий-жий қолланылатуын тәри болып тийкарынан мәсет мәнісин алатып гәпте мәсет пысықлаўыш уазыйпасында келеди`

Die Prinzen zogen also in die Welt hinaus, um das kostbarste Ding zu suchen.  
(Märchen der Brüder Grimm).

Der König schickte ihnen einen Mann, um sie zu fangen.

Sie strengten die Augen an, um besser zu sehen.

Базы ўақытлары бул конструкцияның орнына zu+инфинитив те қолланылыуы мүмкін:

Ich hore tausend Nachtigallen. Der Frühling hat sie gesendet, die Erde aus ihrem Morgenschlummer zu wecken. (H. Heine. Ideen.).

(um ... zu wecken) вариатты да тап сол мәніни береді, хәм стиллик көз қарастан да сәйкес келеді.

Айырым орынларда мақсет хәм себеп мәнилері қосылып, жақынласып кетеді. Гәптегі бир конструкцияның өзін мақсет пысықлаушы деп те, сондай-ақ себеп пысықлаушы деп те қорғауға болады. Буны төменде берілген гәпти қайта дүзип анықлауға ерисиуға болады:

Ich habe die Tür zugemacht, um nicht gestört zu werden.

.....,damit man mich nicht stört.

.....,weil ich nicht gestört werden wollte.

Бул жерде damit пенен берілгени мақсет базыны43ы ғ1п, weil менен берілгени болса себеп базыны43ы ғ1п сыпатында келип тұрыпты. Олардың екеуінде қолланыуға болады.

Тап усы конструкция нәтижесі де көрсетиуі мүмкін, бундай жағдайда гәптің бирінші бөлегінде zu коррелатасы қолланылады.

Der Saal war zu klein, um alle aufzunehmen.

Айрым жағдайларда инфинитив конструкциясы хәрекеттегі избе-изликте де аңлатады:

Er schwieg eine Weile, um darauf mit seiner Erzählung fortzufahren.

(=dann fuhr er mit seiner Erzählung fort).

Es steigerte sich nämlich die Wucht der See von Welle zu Welle, um schließlich in zwei gewaltigen Wellenschlägen zu gipfeln und dann wieder zu einem leichten Wurf der Wasser zurückzufallen. (F. Fuhmann. Bohmen am Meer).

Ohne ... zu + Infinitiv конструкциясы тийкарынан болымсызлы3  
м1ниге ийе 81м г1пте сондай м1ниге ийе болып сын  
пысы3ла7ышы 7азыйпасын ат3арады`

Es starb, ohne einen Laut von sich zu geben. (Usbekische Marchen).

Dawydow aß, ohne den Kopf von der Schussel zu heben. (M. Scholochow. Die Ende unterm Pflug).

Бул констукцияда инфинитив II ҳәм қолланылады.

Erde ging fort, ohne Abschied genommen zu haben.

Ohne ... zu + Infinitiv констукциясын да сын пысы3ла7ыш  
ба2ыны43ы г1п пенен алмастыры72а болады`

Er ging fort, ohne daß ein Wort gesagt hatte.

Er ging fort, ohne ihm der Lehrer erlaubt zu haben.

Er ging fort, ohne ihm der Lehrer erlaubt hatte.

Инфинитив топарын бағыныңқы гәп пенен алмастырылғанда  
гәптиң мазмуны өзгериссиз қалады.

(An) statt ... zu + Infinitiv конструкциясы да болымсызлық мәниге  
ийе. Ол да гәпте сын пысықлаўышы хызметин атқарып келеди. Ол  
қатнасқан гәплерде орынланыўға тийисли болған ис-ҳәрекеттиң  
орынланбай, оның орнына екинши дәрежедеги. Оншама әҳмийети  
болмаған ис-ҳәрекеттиң орынланғанлығын билдиреди.

Anstatt Euch die Trauben zu schicken, habe ich Saft daraus gemacht  
(Usbekische Marchen).

«Warum machst du die Kochin hier, statt in einer Feldbrigade zu arbeiten?» fragte Dawydow. (M. Scholochow. Die Erde unterm Pflug).

Инфинитивтің бул конструкциясында да сын бағыныңқы гәпке синоним болып келеді, оларды алмастырып қоллауға болады:

Er schwieg, anstatt eine klare Antwort zu geben.

Er schwieg, anstatt daß er eine klare Antwort gab.

ЖоЗарыда2ыларды жу7маЗлап соны айты7а болады немис тилинде фейилди4 ата7ышлы3 номиналь формалары ра7ажлан2ан 81м жийи Золланылату2ын тил элементи болып есапланады.

Немис тилинде фейилди4 атлы3-ата7ышлы3 формаларына тийкарынан инфинитив 81м партициплер киреди. Оларды4 ишинен биз 5зимизге маЗсет етип ал2анлы3тан инфинитив ту7ралы ке4нен с5з еттик. Немис тилинде инфинитивтің хәм фейиллик хәм атлық қәсийетлери бар. Фейиллик белгиси содан ибарат ол мәхәл, дәреже категорияларына қатнаслы. Атлық белгиси болса гәпте атлық орынланған синтак ұазыйпаны атқарып келеді, тийкарынан: баслауыш, толықлауыш, анықлауыш хәм пысықлауыш ұазыйпасына киреди.

Инфинитив фейилдің тийкарғы формасы болып гәпте ол zu жанапайы менен де, олсыз да қолланылады. Бир хәр қайсысының өзине тән нызам хәм қағыйдалары бар. Биз оларға әмел еткен ҳалда ғана дурыс қолланған боламыз.

Инфинитив тийкарынан еки0актив хэм пассив формалары болып олардың хэр бириниң де биринши хэм екинши формалары, олардың жасалыўы туўралы сөз еттик.

Инфинитив активтиң еки формасы барлық фейиллерден жасалса. Пассив формалары болса тек ғана өтимли фейиллерден жасалады.

Немис тилинде инфинитив конструкциялары-топарлары болып, олар: um ... zu + Infinitiv, ohne ... zu + Infinitiv, (an)statt ... zu + Infinitiv лардан ибарат. Олардың үшеўиниң де гәпте атқаратуғын синтактик ўазыйпалары, қолланыў моментлери, жағдайлары бар. Олардың үшеўиниң де бағыныңқы қоспа гәплерде грамматикалық синонимлери бар. Оларды синонимлери менен алмастырып та қоллаўға болады. Бундай ўақытта гәптиң мәниси бузылмайды.

## Пайдаланылган әдебиятлар

- q) Schendels E. Deutsche Grammatik. Moskau, 1988, s. 103.
- w) Москальская О. И. Грамматика немецкого языка, теоритический курс, издательство литературы на иностранных языках, Москва, 1969, стр. 100.
- e) Қурбанбаев А. Авезов М. Т. Немис тилиниң грамматикасы морфология, Нөкис, 1991. 100-бет.
- r) Қурбанбаев А., Авезов М. Немис тилиниң грамматикасы морфология, 1991-бет.
- t) Мирсаитов Т. З. Deutsche Grammatik (vergleichend mit dem Usbekistan) Taschkent, 1974. s. 178.
- y) Хәзирги қарақалпақ тилиниң әдебий грамматикасы. Нөкис, Билим, 1998, 100-бет.